



EL TIO NELO,

periódic joco-satíric y burlese.

¡SEN CHUSEP!!!

Caballers, no riures. No váchen á créure ara que pense descriure la vida del Sant dichós qu'encabesa estes línees.

No está el horno para roscas.

Y sobre tot, este es terreno vedat pera mí.

Huí agarre la ploma baix la impresió mes dolsa que vostés pòden figurarse.

He tastat els buñòls, y també he pegat una llepaeta al *lácryma-Christi*.

¿Y qui es el hòme que no fa atre tant la vespra de Sen Chusèp?

¿Qui el que al pasar per cuansevòl de les buñoleríes no li agarra la tentasió al vore eixes chiques tan frescòtes y en los brazos arromangats, qu'en una destrea sin igual manejen la pasta de que se compònen, y multiplicarse per moments els buñòls en aquell piélagó de òli, y no tira involuntariament la mà á la bolchaca pera vore si pòt fèrsen encara que no siga mes que micha lliureta?

Per això la mehua ploma no pòt destilar huí mes que còses dolses.

Y es inútil que hacha vist als pillets sent de les sehues, mesclats entre el chentío que acudia á vore les *falles*; transitar als carruaches per los puestos mes concurrirts per la chent de à pèu (com si els animals y les persones fórem tots uns), y moltes atres còses que me calle, perque vullc mirarles per el costat mes bonico.

¡Vespra de Sen Chusèp! ¡pues no es nada! ¿Haurá Sant mes divertit, mes popular y mes dols?

Si hiá qui ho ducte, no te que fer mes que asomar el nas al carrer y presensiar el cuadro de animasió que presenta Valencia en tal día.

El sèl, pur y brillant com una espasa; les chiques, en unes galletes de color de ròsa que fan ensendre la sanc al hòme mes chelat é indiferent; el clima benigne y risueño qu'en tal época disfrutém, ¿no nos anuncia tot este presiós conchunt la proximitat de la sempre desichada primavera?

¡La primavera, derramant copioses flòrs, sembrant esperances y pròdiga de recuerdos!

¡Els recuerdos de la primavera son indelebles! Perque, si be se mira,

Cuant les nòstres fòrses han decaigut;

Cuant el temps ha emblanquinat en la sehua má inexorable els nòstres cabells;

Cuant les facultats intellectuals están oprimides baix del terrible pes dels aña,

Si de pronte recordém un aconteiximent occurrit en la primavera de la vida, la dolsa é inesplicable sensasió que interiorment esperimentém, y la sonrisa que asoma als labios, nos recompensen sobradament de les penes que sense tregua rodeen á la pòbra humanitat.

Una veu. Tio Nèlo, ¡cuánt *cargante* está vosté hui en les sehues cosòtes! Si no cambia de estil no pase avant.

Yo. ¡Hòme, té rahó! ¡Cóm dimòni me hu hauré arreglat, pa vindre á parar á un terreno tan lúgubre?

Chirém fulla, pues. ¡Viva la broma, les chiques guapes, els bunòls calentets y la leche de vieja!

¡Leche de vieja! ¿quí intentaria un nòm tan estravagant?

Volguera conéixerlo pa aplicarli uns cuants sopapos per bárbaro.

Asò sòls es capás de habérseli occurrit á un hòme molt llech ó cavilós.

¿Y qué me conten vostés de les falles?

Lo qu'es á mí, ni per el pensament, ni per la exactitut en

los detalls, m'ha chocat ninguna de les que s'han presentat anguañ al públic.

Conec qu'el inchèni valencià es capàs de molt y molt bò en este chénero com en atres, y que hiá una causa pròu poderosa que l'oprimix; pero con todo, podien haberse presentat esenes ben carregactes de salses, pues en el temps en que vivim, y en la nasió á que per fortuna perteneixèm, matèria hiá, y no pòca, pera poderse lluir una miqueta. Rahó per la que no m'ha quedat satisfet; pero no per asò demane qu'em tornen els dinés.

La costum de les falles monumentals acabarà per lo temps, perque sobre ser una còsa tan inosent, hiá moltes trabes que sòls podria vénser la constansia dels valensians, pero que aburrits, acabarán per deixarseu per los mateixos dinés qu'els còsta.

Asò es molt sensible, perque hiá molt pòcs eixemples, ó ningú, de haber ocorrit en tal diversió escàndalos de ninguna clase, com eixos qu'estém lamentant á cada punt en les atres festes de carreró, y esta considerasió debia bastar pa que se donára una poqueta mes amplitut als afisionats á gastarse els dinés pa divertir *gratis* á la chent per mich del espectàcul de les falles. Esta es la mehua opinió.

La mateixa veu de avants. Y la mehua es que ya ha parlat vostè masa.

Yo. ¿Sí? Pues punt final.

DE VALENSIA A MORVEDRE PER CAMÍ DE FERRO.

Confese á vostés qu'enchamay m'ha vist en apúros iguals als que vach pasar el dia de Sen Chusèp.

Sabent com saben el meu nòm, no tinc nesesitat de dir que no se trataba de huñolá ó convit pròpi del dia, á benefisi de alguns *primos* de la humana parentèla.

El cas fon el sigüent:

M'encontraba yo traent uns contets sobre l'arrendament de uns tròs-sos de terra que tinc en terme d'Alboraya, cuant vach resibir una càr-teta en la qu'em convidaben á l'aná á Morvedre pera fer la pròba de la primera secsió del camí de ferro de Tarragona.

Yo me quedí tot elevat. Pero el primer pensament qu'em vingué me ficá en un toll de ductes y confusions.

Pos siñor, dia yo entre mi, ¿cóm me presente yo en espardeña de cara ampla y chopetí d'anascòt entre michi de tants lechuguinos del trompon c'acudirán á la festa?

Asò, com vostés véhuen, era algo sério; pero pronto m'en ixqui del pas.

Agarri la ploma y li posi quatre lletretes al *Paletó*, dientli en resumi-des rahóns c'anára ell á omplir el meu puesto.

Pero vate así qu'el *Paletó* me respòn que li féen mal els ulls de poll, y ademés que se li habia resentit la blaura que li causá en..... (salva la part) la culá que pegá ara dies arrere en les alfondaures de la plasa del Mercat.

El *Paletó*, n'obstant, m'enviaba al mateix temps una idea lluminosa.

«Váyase V.—me dia—á la Bajada de San Francisco, y en un santiamen queda V. transformado socialmente en alguno de los templos de Rubert, García, etc. etc.»

La cosa no admitia espera. M'en ani á la Baixá de Sen Fransés, y en dos manotaes m'achusten uns saragüells negres y un gaban d'acastor, de mòdo que pareixia un diputat á Corts, de cartó, al uso modern. Me calsi despues en una sabateria un parell de llanches cañoneres, y per fi, Settier m'acoplá en la testeròla un campanar de bachòques d'última mòda. No sé si m'engañaria; ¡ trenta sis quinsets me va fer pagar!

Pos señor, aném al cas.

Arribí á l'estasió, y em tròbe allí un rògle de chent la mes lluida de Valensia. Els señors cheneral, governaor sivil, rehent de l'Audènsia, alcalde constitucional, y un sens fi de persones d'alto bordo perteneixents á diferents carreres, y sobre tot, á la carrera dels cuéns, que es la que á mi sempre m'agradat mes. En una paraula; banqueros, gasetilleros, abogats, ingenieros, periodistes y demés chent de ploma ó de compás.

A la una mogué el tren. Sis coches de 1.^a ¿Quíns coixinets? Asentat en ells, no es pòt queixar ningú que patixca d'alморranes.

Deixe apart tota la fullarasca del *rápido empuje del vapor*, la *amena y deliciosa campiña*, las *altivas palmeras* (dátils es lo que á mi em fa gòch), las *moriscas chozas*, etc. etc. etc.

En les estasions d'Albuixech, el Puig y Pusòl mos resibí una chenerasió que no cabia mes chent. ¡Quína alegrí! ¡quins crits! ¡Les llágrimes m'exien á vòltes al vore el patriotisme de tot cor d'aquells palurdos, que no saben mes doctrina que la de la naturalea y de la veritat!

Al rompre el terme de Morvedre s'alsaba en lo camí un arc de triunf, obra de aquell achuntament, que iqué á resibirmos en Pusòl.

La festa de Morvedre va ser el cuet gròs de la traca. Yo, achustantme á les pobretes dimensions d'este paperet, sòls els diré que no cabia mes. Tots els pardals gròsos del pòble se mataben pera obsequiarnos á tots, y en particular als principals personaches de l'acompañament. Várem vore el pònt del riu, el teatro, el castell, ahon mos doná á matar la set el bondadós governaor militar d'aquella fortalea y la sehua apre-siable familia.

Abreviant, tocá l'hòra d'entornársen á casa, y tot lo mon se doná alegrement les mans y se despedí afectuosísimament.

Pero, caballers, ¡qué chiques mos aguardaben en l'estasió! Yo no puc dir mes que me moguéren en el cor una *Sagunto* de safanoriaes.

El tio Nelo es patriòta de calsa en trabeta.

Es dir, que va sempre al grá;
y si acás algun canalla
en busca va de la *palla*,
en l'estable en menchará.

PALOS.

Históric. Una agüela, retrato fiel de la Urganda, molt amiga

del tio Nèlo , li ha contat , pera que hu fasa públic y aplegue á ohuits del señor Alcalde, per vore si ho corrich, el abus que serts negociants de mala lley están fent en el safrá.

Es el cas , segons li ha manifestat l'agüela, la cual diu que hu sap per boca de un botiguer , que se está cometent un gran frau en eixe chénero, pues l'adulteren de este modo : torren carn, la desfiláren y la tiñen de roch ; luego la mésclen en lo safrá, y busca qui t'ha pegat.

El tio Nèlo té molta fe en l'agüela sitá, y no descreu això, perque hiá chent pera tot.

El señor Alcalde, que tant be cuida del ram de *consumos*, s'en-carregará de descubrir la veritat.

Y si es sèrt, deu aplicar
una pena molt severa,
als que han deprés á robar
al públic d'eixa manera.

M'agra. El caligrafo valensiá D. Manuel Galindo ha espòst al públic un nou cuadro, obra de gran mèrit.

Es un treball de lo lindo,
de molta faena y maña;
caligrafos com Galindo
s'en contenen pòcs en España.

Chasco. Dies en arrere, entre onse y dotse de la nit, anáben uns forasters per la eixida del pòble del Puig en direcció á la cantera, y com ú dels tals portara un farolet de eixos que dihuen de *seña*, y un altre un borreguet al que li habien posat un collar en una campaneta, al ruido que se movia al sonar esta se despertaren molts veïns, y creentse que era un combregar, ixquéren en los cresòls á la porta del carrer, y s'achenollaren, hasta que al pòc rato, convensuts del seu engañ, cremats uns y rientse altres, cúa en rabo s'anaren ficant capa dins en busca altra volta del descans. Mes se pergué en la batalla naval.

Po no estigui. El dumenche pasat va inaugurar el seu gabinet fotogràfic el señor Jouliá. A este acte asistiren varies persones invitaes, á les que l'artiste va obsequiar lo millor que pogué. Des-pues va tráure un grupo de tots els presents pera coronar la festa. EL SALTAMARTI també estigué, y segons mos han contat, no ixqué masa ben parat en lo grupo, pues no paraba de menechar-se; segurament estava combinant alguna *rascaeta* pera la grasiosa del teatro Prinsipal, y com pensaba en una cosa tan *desgrasiá*, no pogué éll eixir mes que idem.

Y al tio Nèlo, ¿per qué
no el convidá el retratiste?

Yo no hu sé; pero creuré
qu'es perque algú li digué
que no té res de gorriste.

Quod tibi fieri non vis alteris ne feceris. Este prinsipi de moralitat, que en el dialecte del tio Nelo vòl dir «lo que no vullgues pera tú no ho fases á atre,» es hui en dia molt desatés per mes de quatre individus que vòlen lo que no es *seu* ni *séa*, es dir, lo qu'es d'atre. No parlém ara dels pardals gròsos que perque tenen *la sarten del mango* suquen molt mes de lo qu'els correspon. Estos ya entraran en tanda, si Deu vol. Se referim no mes als afisionats al *arte de robar*, qu'en estos últims dies han entrat en algunes cases, en la loable intensió de allaucherarles del pes qu'en elles havia. Algú ha caigut en la ratera. ¡Ojalá caiguéren tots pera sempre!

Palo al lladre, palo al pillo,
palo á tot hòme malvat;
tingam segur el bolsillo,
respètes la propietat.

Item mas. Ara qu'en la Capella de la Mare de Deu dels Desamparats se trata de colocar dos caixetes pera que les persones caritatives depositen en elles lo que tinguen voluntat, á fi de seguir avant y poder rematar les òbres de restaurasió, recomaném al escolá de la mateixa molta vichilansia, y que no pèrga de vista á dos suchèctes que ningun dia faltan, y qu'encara que van ben portats son mes lladres que Soneja, pues sinse mirament ni reparo de ningun chénero fiquen má á tot lo que pòden, valente pera les sehues artimañes de una agüela bruixa, qu'es la que en molt disimulo se incorpora de la peixquera. Estos gavilans solen frecuentar també les demés iglesies sempre que se fan festes gròses, tals com les Cuarenta hòres, y particularment en l'últim dia de estes, qu'es cuant hiá mes probabilitat de fer negòsi, per la molta concurrènsia. Que váchen aspayet les señores en los rosaris y els bolsillos, perque dits industrials treballen en molta finura, y netechen á cuansevol en un obrir y tancar de ulls. Segons notisies, ú d'ells ha estat menchantse el pa pròu temps en el convent de Sen Agustí, sinse ser flare. Segurament vòl tornar.

Casera. Mos escrihuen de Ayora qu'en estos últims dies han caigut en la gabia una infinitat de pardals molt gròsos, entre ells un escribá. ¿Per qué será?

Es bo. El antic y sèlbre MOLE li va llechir el atre dia al seu amic el tio Nelo un drama titulat *Premio y castigo*, qu'el va deixar en un pam de boca ubèrta. Pensaments elevats, situacions magnífiques, y sobre tot, un argument interesant, fan qu'el drama sitat siga digne del autor de *D. Alvaro de Luna*.

No seria mal que alguna de les empreses de esta capital el posara en esena, ben segura de que faria un be donantlo á conèixer al públic.

El tio Nelo per de pronte no pòt fer mes que donarli la enhòra-bòna al famós MOLE, mentres espera la hòra de poderlo aplaudir en lo teatro.

Pues, vamos, ¿cómo té que ser! En les eleccions celebraes estos últims dies en una Societat de recreo de esta capital pera el nomenament de Chunta Directiva, han hagut mes marors y mes intrigues qu'en Madrit cuant se forma un nou menisteri.

Mos han contat que un individuó, que va fer una porsió de candidatures, y en totes elles habia clavat el seu nom, cuant se va convénser que no l'habien elechit, esclamá, pegant una patá en terra: *¡Yo que li habia dit á ma muller que sinse ningun ducte seria de la Chunta!.... ¿cómo me presente ara en casa?*

Asò no pòt ser mes tonto. *¡Ni qu'es tratára de una canonchia!*
El que aixina vol puchar
sinse pararse en les rames,
solament per figurar,
es hasta capás de anar
per lo mon á quatre cames.

TEATROS.

El Prinsipal ya fa dies que no mos ha oferit ninguna novetat, á no ser la dels morets, que, dit siga de pas, no valien gran cosa, pero ompliren la casa; en cambi, en la Prinsesa no habia ningú, y la Santóni fea maravilles, no de *cartell*, sino de bona veritat. ¿Asò com s'esplica? Yo no hu sé. Lo que únicament els diré á vostés es que Lope de Vega era un gran home, y estigué molt asertat cuant escrigué aquells sélebres versets que traduïts al valenciá dibuen:

El vulgo es nesio; y pues ho paga, es chust
parlarli en nesio pa donarli gust.

Pero deixemse de cuentos y pasém avant, pues cada ú es com Deu l'ha fet, y per mes qu'el burro vulga fersé sabio, may ho conseguirá.

La Santóni ya s'ha despedit de nosatros, si be es veritat que nosatros no s'ham despedit d'ella de una manera digna com en Alacant y atres parts han fet; perque això de tirarli coloms y ramets, com á una artista vulgar se li fa, es, en il·loc de una ovasió, una ofensa. Als artistes de la talla de la Santóni s'els admira, y en cas de ferlos una demostrasió, deu ser, ó digna, ó no res.

La mes gran satisfacció que la Sra. Santóni pòt tindre al abandonar Valencia, es la de haber lograt, encara que tart, el que la última nit estiguera el teatro magníficament concurrit, y qu'en mich dels atronaors aplausos y bravos que se li prodigáren, esclamáren molts: *¡Nosotros en el Principal durmiendonos, y aquí habia esto! No merecemos perdon.* Asò es el més gran clòchi que se li pòt fer á dita senhora. Yo per ma part li puc assegurar que ha quedat altament satisfet, y li desiche de tot còr qu'en la immortal

Saragosa, ahon va ara, alcanse tota la glòria que se mereix, mentres quede pregant á Deu pera que torne per así cuant en ants.

Santoní, ya que t'en vas
á atre punt de glòria en pós,
Deu que illumine el teu pas;

¡Adiós, gran artista, adiós!

Esta nit escomensará á funcionar en el mencionat teatro de la Prinsesa la compañía dirichida per el señor Valero. Allá vorém si el públic acudix; yo crec que sí.

La Campana de la Almudaina es la obra que mós farà el famós actor, y en ella crec yo que no li faltarán palmaes, pues la deu fer admirablement. Per fi de festa la Cayron farà la *Maruja*, y de segur mos riurém un rato, perque en este chènero está prou be esta simpática actris. Basta per hui. Adios.

GASPACHOS TELEGRÁFICS.

Servisi particular de EL TIO NELO.

París, al ferse de dia.—Así no se parla de atra còsa que del *temporal* de Roma. La machoria se condòl de que dure tant.

París, algo de nit.—Nap-o-lleó ha resibit una carteta del tio Nelo (no' el de Patraix), en que se li prevé que mane despejar cuant en ants el terreno de marres, ó que del contrari, en la impossibilitat de poder contindre per mes temps els ánimos, acabará per dir: *á Roma por todos.*

A ÚLTIMA HORA.

En la festa que ham contat
en el número de hui,

¿per qué, tú, SALTAMARTÍ,
dín que feres fil trencal?

¿Es, com dihuen, veritat,

y crec yo de bona fe,

que perqu'el teu nas olguè

que allí no hauria á la mà,

com en casa de Jouliá,

mamèla y pavo trufè?

Por todo lo que precede:

El Editor responsable,—JUAN GUIX.

VALENCIA.—1862.

IMPRENTA DE JOSE MARIA AYOLDI.